

RECONSTITUIREA SPAȚIULUI SOCIAL PRIN PROZA ROMÂNESCĂ

Reshaping the Geographical Space through Romanian Prose Writings

Alina BAKO

Abstract: *This paper's aim is to outline the development of the novel in the Romanian culture at the beginning of the 20th century, prompted by the socio-political circumstances influenced by a constant relationship to the European cultural space and to a native mental spatial model which led to a unique narrative experience. The dated binomial of tradition and modernity, under which the Romanian novel developed from the beginning, also included an opposition that cannot be ignored in the Romanian space, mostly due to the specific sociological characteristics.*

Keywords: fiction, literary space, novel, Romanian prose

Dincolo de multiplele studii care au fost consacrate spațiului în literatură, având criterii de la cele mai diverse, plecând de la teorii ale lecturii spațiale, la puncte de vedere estetice, regionale, de tip periferie-centru, Mitteleuropa ori *spatial turn*, se conturează întrebarea dacă un spațiu literar poate servi drept imagine în configurarea spațiului geografic. Studiile întreprinse până acum aveau ca punct *origo* spațiul geografic care naște spațiul literar, cu implicațiile profunde ale unor domenii de acțiune adiacente, precum istoria, politica, socialul etc. Interogația e menită să nască posibile răspunsuri care să reiasă din analiza legăturii dintre personaj și spațiu, precum și modul în care această legătură poate să reconstituie o imagine de ansamblu asupra unui fenomen literar.

Fără îndoială, discuția trebuie să înceapă de la ceea ce Pierre Bourdieu numea „spațiul social”¹ constituit din ansamblul relațiilor dintre indivizi, membri ai unui grup, ai unei

¹ Pierre Bourdieu, *Spațiu social și spațiu simbolic*, București, Meridiane, 1999, p. 12.

comunități, posedând fiecare un anumit capital („responsabilitate și recunoaștere civică”) și împrumutându-și-l reciproc, pentru a se distinge de celelalte grupuri. Poziția în spațiul social este influențată de capitalul cultural și cel economic, persoana/personajul devenind cu atât mai important cu cât crește acumularea unui anumit tip de capital. Este bine cunoscută clasificarea tipurilor de capital cultural, iar cel care duce la augmentarea acestuia fiind capitalul economic. În contextul discuției proxemicii constatăm transferul de capital care se generează în cazul unor personaje din romanele românești. Ne vom referi, așadar, în prima parte, la fragmente din proza lui Liviu Rebreanu, unde discuția se conturează pe de o parte în jurul claselor sociale și a capitalului pe care fiecare dintre acestea le acumulează (în *Ciuleandra* și *Răscoala*), pe de altă parte prin recursul la factorii etnici și tensiunile din comunitățile din Transilvania (*Pădurea spânzuraților*). Vom face referire și la unele idei din romanul *Cel mai iubit dintre pământeni* de Marin Preda în care spațiul social construiește personajul, mai mult chiar decât spațiul intim.

În *Ciuleandra* spațiul social exercită o presiune asupra personajelor, evidentă la nivelul discursului personajelor. Puterea se manifestă și se identifică de fiecare dată cu un grup care posedă și capital economic. Răspunsul doctorului care îl tratează pe Puiu Faranga este menit să concentreze o schimbare a forțelor, căci „dreptatea socială” nu se poate face prin recursul la ideea apartenenței la o anumită clasă socială. Viziunea se schimbă, căci spațiul social acționează constrângător, pentru păstrarea coerenței funcționării sale. Regulile sunt, de data aceasta, mai importante decât acumularea capitalului economic. „Dar nu pot scăpa din vedere că un tribunal mi-a încredințat o însărcinare deosebit de gingașă și că de răspunsul meu depinde aplicarea dreptății sociale. În astfel de împrejurări impresiile mele subiective trebuie să amuțească. Oricât ar vrea ele să fie de simpatice, nu se poate să influențeze câtuși de puțin obiectivitatea absolută a rezultatului observațiilor mele!

Bătrânului îi plăceau oamenii cu demnitate, de astă dată însă se simțea puțin jignit. Îi mulțumi totuși, îi strânse mâna

bărbătește și-l felicită pentru seriozitatea ce o pune în împlinirea datoriei.”²

Aceeași idee se regăsește pe parcursul mai multor întâlniri la care se manifestă explicit, prin intermediul comentariului lui Policarp Faranga, ceea ce acesta identifică drept adversitate față de clasa socială din care face parte. Este introdus astfel un alt tip de vinovăție, generată și de capitalul economic, cel care, de data aceasta, nu se mai poate constitui într-un scut, ci devine inutil, în contextul spațiului social în care domină un alt individ, provenind dintr-un alt grup, în care capitalul simbolic este mai important.

Atitudinea personajului este pusă sub semnul fatalității. „Totuși Puiu rămase neclintit în bunele-i păreri despre doctorul Ursu și nici nu voia să audă despre mutarea în alt sanatoriu.

- Bine, Puiu! - îl dăscăli Faranga - dar să nu uiți că de el depinde viața ta! De referatul lui!... Nu e prudent să-ți lași viitorul în mâinile unui om care e adversar declarat al clasei sociale din care faci parte! Apoi, după multe zadarnice stăruințe, bătrânul îi destăinuie că, în contra voinței lui de-a face vreo intervenție, el, Policarp Faranga, a fost aproape în fiecare zi la Ursu și, cu toate aluziile lui, discrete, firește, n-a reușit să-i scoată măcar un cuvânt liniștitor, necum binevoitor.”³ Rolurile se inversează, iar salvarea personajului care ar fi fost, în viziunea tatălui, din exterior, de la un om aparent aparținând aceluiași grup, nu se produce, Rebreanu nelăsând nicio deschidere în iertarea personajului, acesta încadrându-se în tragicul ce inoculează ecouri de piese antice grecești. Spațiul fizic în care se află personajul, spitalul de boli mintale, nu reprezintă o închisoare, ci un purgatoriu înainte de judecata socială. Relațiile cu ceilalți sunt scurtcircuitate pentru că individul se detașează de lumea care funcționa după anumite reguli și deviază.

În *Pădurea spânzuraților* Rebreanu pune în gura personajului Gross ideile despre clasele sociale și modul în care acestea funcționează. Este clară aluzia la cele două categorii sociale propovăduite de socialism și care determină aceeași funcționare reglementată a spațiului social și a relațiilor generate de acesta: „- Bine, Gross, credeam că ești socialist și că...

²Liviu Rebreanu, *Ciuleandra*, Editura pentru Literatură, București, 1976, p.90

³Ibidem, p. 117

- Că sub eticheta mea se pitește tot un fel de fățarnicie? zise Gross, luându-i vorba din gură, cu vocea iar aspră și neplăcută. Dar meritul cel mare al socialismului în istoria omenirii este tocmai îndrăzneala de a propovădui pe față ura, de-a împărți pe oameni în două tabere, care să se urască în veci! Pe când diversele forme ale creștinismului măcelăresc omenirea în numele iubirii, noi am declarat fără ipocrizie că urâm pe cei puternici și pe cei mincinoși, că vom lupta împotriva lor fără cruțare până îi vom doborî. Voi vorbiți de iubire și Dumnezeu, dar numai ca, sub scutul lor, să puteți urmări mai lesne alte scopuri, nemărturisite! Tu însuți ești o pildă vie, de aceea te-am și observat de când te-am cunoscut. Pentru mine ești un caz interesant, Bologa, să nu te superi!..."⁴

Sunt formulate astfel ideile care țin de cea de-a doua componentă a capitalului cultural, cea care se referă la teorii care să fixeze cunoașterea lumii, care să sistematizeze creațiile culturale valoroase. Socialismul și creștinismul sunt văzute drept forme de propovăduire a urii și crimei, false doctrine de ajutorare a ființei umane, forme simbolice distructive.

Cu aceeași componentă simbolică, Apostol Bologa este acuzat de șovinism, de data aceasta spațiul social fiind generat de componenta etnică. Așa cum știm, personajul hotărăște să dezerteze atunci când află că, înrolat fiind în armata austro-ungară, urma să lupte împotriva românilor de peste Carpați. Ideea de datorie se multiplică astfel, căci se produce o scindare între capitalul generat de cetățenia pe care o deținea și cel generat de apartenența la un spațiu geografic concret românesc. Drama se naște când cele două intră în conflict, iar Gross identifică frământările personajului.

„Tu, în străfundul sufletului tău, ești un mare șovinist român, nu protesta, c-așa e cum zic!... Împrejurările te-au aruncat în război, ca și pe alții, și șovinismul tău a fost nevoit să pună, rând pe rând, diferite măști ca să poată scăpa de primejdie. Ai fost erou, te-ai distins prin vorbe și fapte... până când războiul sau soarta sau dracul, dorind să-și bată joc de tine, te-a trimis deodată în fața românilor tăi... N-am să uit niciodată disperarea ta când te-am întâlnit în curtea generalului, pe frontul rusc, îți aduci aminte... Bietul tău șovinism te chinuia, îți sfâșia inima

⁴Liviu Rebreanu, *Pădurea Spânzuraților*, Editura Ion Creangă, București, 1976, p. 45

și căuta ceva!... Ai fi ucis bucuros și cu entuziasm o mie de muscali sau italieni, numai să nu fii silit a trage în ai tăi... Aici ți s-ar părea o crimă să omori, pe când aiurea, oriunde, ți-ar fi indiferent sau ai socoti că ai făcut o viteză... Ei, și acuma ai născocit iubirea și pe Dumnezeu, în dosul cărora să poată dăinui șovinismul, liniștit... până se va ivi un prilej bun să-ți iei tălpașita!... Și toate acestea, în numele iubirii, Bologna!... Apoi nu vezi că e... e oribil?... Și nu atâta șovinismul tău, ci tocmai ipocrizia, poate inconștientă, în care se cocolește!⁵ Personajul acuzat de șovinism și ipocrizie identifică spațiul social drept locul în care nu se poate manifesta, libertatea fiindu-i îngădită de ansamblul obligațiilor pe care le are către stat. Renunțarea la sine echivalează cu o moarte mult mai dureroasă decât pericolul spânzurării la care se supune conștient. Capitalul social determină astfel o scindare a individului și o incursiune într-o conștiință turmentată de indecizii și neliniști. Grupul căruia îi aparține Apostol Bologna îl respinge, neînțelegându-i motivele neaderării la aceeași doctrină.

Sunt enunțate astfel elemente care ar fi putut elucida misterul deciziei, căci totul se reduce la îndeplinirea unei datorii. Promisiunea de a juca „un rol de seamă în societate” este astfel anihilată, căci personajul renunță de bunăvoie la capitalul simbolic pe care l-ar fi putut avea, prin apartenența la o comunitate „om cu studii înalte”, în care educația era una dintre componentele capitalului cultural. „Motivele?... Hm... Sper că vom descoperi și motivele, încetul cu încetul... D-ta te rog să-mi dai lucruri concrete, nu...echilibre sufletești! În orice caz, numirea în juriul unei Curți Marțiale, recunoaște și d-ta, nu poate fi un motiv de dezertare la inamic, nu-i așa? Dacă conștiința d-tale nu găsea nici o vină acuzaților, rămânea liberă să facă opinie separată... A împărți dreptate sau a pedepsi pe cei vinovați nu-i o crimă, ci o datorie pentru orice om! În privința aceasta d-ta, om cu studii înalte, care mâine-poimâine aveai să joci un rol de seamă în societate, tocmai d-ta trebuia să...— Uneori e mai îngrozitor să judeci pe alții decât să fii judecat! zise Apostol, parcă i s-ar fi aprins lumină mare în suflet.”⁶ Raportarea la ceilalți se face prin puterea pe care o are cel care

⁵Ibidem, p. 89.

⁶Ibidem, p. 134.

posedă capitalul simbolic al grupului, dar care renunță la responsabilități, la asumări, la a deveni călăul celui alt, preferând aproape foucauldian rolul de victimă.

Aceeași rupere de grupul căruia îi datorase ascensiunea socială se face și în momentul în care personajul rupe logodna cu Marta. Personajele reprezentând autoritatea, precum solgăbirăul, notarul apără interesele clasei, fiind convinși că ordinea trebuia respectată. „Într-adevăr, Pălăgieșu, îngrijorat de vâlva stârnită, se crezu dator să raporteze solgăbirăului, care de altfel era în curent și deopotrivă de alarmat. Se sfătuiră cum să « păstreze ordinea » periclitată. Constatară că afacerea e foarte delicată, întâi pentru că e vorba de o neînțelegere de natură intimă, în care statul n-are nici o chemare să se amestece, apoi pentru că în cauză se află un ofițer, asupra căruia autoritatea civilă nu-și poate exercita puterile.”⁷. În momentul în care interesele „castei” fuseseră deranjate, personajul trebuia pedepsit și se încearcă găsirea unei soluții alternative. „Ordinea publică” este periclitată prin precedentul pe care tinde să îl creeze incidentul, ostașul fiind încadrat în categoria celor care ar avea „sfânta obligație de-a ridica moralul cetățenilor”. Tendința este aceea de a eradica orice acțiune menită să creeze incertitudine, îndoială în sufletul celorlalți. De aici se manifestă predilecția lui Rebreanu în a cerceta psihologia colectivă, a grupului și a inițierii unor revolte. Problema tratată cu simțul detaliului nu se rezolvă, căci trebuia înlăturată „credința condamnilă că n-ar putea fi român onorabil cel ce întrebuințează limba statului cu predilecție”. Constatăm recursul la integrarea problemei românilor din Transilvania în contextul administrației austro-ungare și inserția discretă a discuției privind limba comunității majoritare. Astfel de membri ai grupului care ies din rând trebuiau înlăturați, precum protopopul Groza. Modalitățile de a-l sunt diferite: „Pălăgieșu ar fi dorit o reclamație la superiorii lui Bologa, cerând, în interesul ordinii și al liniștii, rechemarea lui pe front. Solgăbirăul s-a gândit la aceasta, ba a și vorbit cu comandantul batalionului ce se mai afla în Parva. Căpitanul, bețiv și disprețuitor față cu civilii, i-a spus că n-are vreme să se țină de mofturi. Vasăzică militarii consideră drept mofturi tot ce nu e înarmat cu pușcă sau cu tunuri! Mai recomandabil ar fi să se

⁷Ibidem, p. 102.

încerce, barem deocamdată, o aplanare pașnică, printr-o intervenție amicală.” Recursul la o strategie de aplanare a conflictului situează totul sub zodia unei ipocrizii generalizate.

„Dreptatea nu costă nimic și de aceea n-are circulație în comerț!”

Răscoala este romanul oferă o multitudine de deschideri în privința receptării personajelor și ca modului cum își gestionează capitalul obținut în spațiul social. Sunt enunțate mai multe probleme reale, sociale ale țării, preponderent agrare, de la începutul secolului al XX-lea. Aceeași idee, a pedepsei care ar trebui aplicate celor care greșesc, în cazul acesta celor care „s-au înstrăinat de moșiile lor” reiese din discursul personajelor precum Grigore, care într-un dialog își expune opiniile cu privire la situația țăranimii și a proprietarilor, care își lăsau moșiile pe mâna arendașilor. Disprețul pentru cei care reprezentau parvenii, o clasă socială în formare și căreia îi lipsea educația, reiese din modul de caracterizare a acestuia: „Locul lor l-a luat arendașul, care stoarce arenda pentru boier și alta, mai bună, pentru el însuși. Atunci evident că țăranul geme, și se zvârcolește, și amenintă, când în surdina, când fătis. În vreme ce eu, proprietar, muncind și economisind, de-abia scot din moșia mea cât să pot trăi onorabil, arendașul, vecinul meu, plătește zeci de mii de galbeni proprietarului și își umple și el desagi. De unde diferența? Din buzunarul arendașului sau din mizeria țăranului?”⁸. Lui Grigore i se alătură alte două figuri ale proprietarilor de moșii, Miron Iuga și Nadina. Însă, ceea ce ne interesează în acest caz este mai ales aspectul social integrat literaturii. Urmând observația pe care o face Lucian Raicu în bine cunoscutul lui studiu: „Socialul nu numai că primează aici, dar copleșește, literalmente, totul în jur cu o forță teribilă, care aminteste caracterul necesar și implacabil al proceselor naturii. (...) studiu sociologic de valoare unică și neîntrecut ca putere de sondaj a conștiinței sociale, colective”⁹. Starea de așteptare menită să acumuleze tensiunea se extinde și asupra personajelor. Amintirile se derulează într-un ritm încet, cu o răbdare care contrastează cu evenimentul final al răscoalei:

⁸Liviu Rebreanu, *Răscoala*, Editura Eminescu, București, 1981, p.23

⁹Lucian Raicu, *Liviu Rebreanu*, Editura pentru Literatură, București, 1967, p.227

„Prin piața Palatului regal i se păru totuși că tăcerea a fost prea lungă. Cumpănind despre ce i-ar putea vorbi, își aminti cu cât interes a discutat Grigore despre nevoile țărănești. Îi zise deci, ezitând, parcă i-ar fi pipăit sufletul:— Nici n-am pomenit, atâta ce se vorbește pe aici despre țărani și mereu despre țărani. Toată lumea, pretutindeni, întruna: chestia țărănească, problema țărănească, să facem așa, să facem altfel...De ce atâta discuție? Până și la mine în curte, toți chiriașii, cum se adună la taifas, repede ajung la țărani, ș-apoi dă-i și dă-i cu problema și cu chestia... Barem un cizmar jidov și mai ales feciorul lui, care-i mare socialist, nu mă întâlnesc o dată să nu-mi bată capul cu fel de fel de soluții și cu prorocirea că, de nu se rezolvă chestia țăranilor, are să vie revoluția să facă praf și cenușă Bucureștii!”

În *Răscoala* personajele gravitează în jurul unor forțe menite să atragă grupuri diferite din spațiul social, așa cum a fost definit de Bourdieu. Pentru ele, capitalul se construiește din acumulări economice, pe când pentru țărănime acesta se transformă într-unul simbolic. Trecerea dinspre starea de asuprire spre revoltă se face prin replici scurte, introduse ca niște elemente surpriză în dialog. „Tănăsescu era ieșit numai de un an la pensie și avea o nevastă cu douăzeci și cinci de ani mai tânără ca dânsul. Cum Mișu nu spuse nici da, nici ba, continuă aproape mândros:

- Să nu mă silești dumneata pe mine, care ți-am muncit până m-ai stors ca pe o lămâie, să mă înjosesc la bătrânețe, că nu șade frumos și nu-i drept!

Mendelson, socialist înfocat, fost de câteva ori arestat și bătut prin beciurile poliției, răspunse fără să ridice ochii de la lucru:

- Dreptatea nu costă nimic și de aceea n-are circulație în comerț!”¹⁰

Este identificat astfel conceptul de dreptate unei monede fără valoare, iar de aici putem extrage modul de funcționare a capitalului simbolic, care se sprijină pe cel economic. Se produce astfel un transfer, dinspre cunoaștere spre forța economică, pentru că știința de a îngriji moșia este înlocuită de știința de a se îmbogăți, deci capitalul cultural este treptat înlocuit cu cel economic. Încă din 1919 Paul Valery constata despre utilitatea cunoașterii transformarea prin care

¹⁰Liviu Rebreanu, *Răscoala*, Editura Eminescu, București, 1981, p.209.

„cunoașterea, care era o valoare de consum, devine o valoare de schimb.”¹¹ În același sens constatăm ipostazele unor personaje care emit păreri despre fenomenul social pe care să se producă: „Două zile Titu Herdelea avu să povestească ce-a pătit și cum a petrecut la țară. L-a descusut întâi doamna Alexandrescu, proprietăreasa lui, care, când nu vorbea de Jenică sau de Mimi, murea să afle toate despre tot și să clevească. O seară întreață a trebuit să refere familiei Gavrilas, iar fiul cizmarului Mendelson, acuma civil, a venit anume să se intereseze de suferințele țăranilor și să-i explice, fierbând de revoltă, că nelegiuirile sociale sunt atât de provocatoare, încât multimea exasperată va fi silită să-si facă singură dreptate și atunci se va prăbusi în foc și sânge toată baraca.”¹² Inserțiile textuale sunt numeroase și sunt menite să adune dovezi de necontestat, ale mai multor grupuri sociale pentru punerea în evidență a unor elemente adiacente revoltei. Gabriel Liiceanu scria într-o carte recentă despre identificare unei istorii a umanității, una „sângeroasă a triburilor multiplicată la nesfârșit”¹³, deci a unor grupări care recurg la violență, care se revoltă. Revolta devine astfel o modalitate de rezolvare a conflictelor mocnite.

Concepte precum dreptate/nedreptate, a plăti/a pedepsi apar peste tot în romanul lui Rebreanu. Ele sunt menite să contureze două lumi diferite, cea care conține mai degrabă un capital simbolic și economic, prin sugerarea unor indicii despre rezolvarea unui conflict și un capital social, creat de relațiile dintre indivizii unui grup și care va determina o răsturnare a raporturilor de forțe. Merită discutat aici capitalul de putere, care, constatăm pe parcursul romanului se concentrează pe forța pe care o dă unitatea de grup, mulțimea prin sinergia ce izvorăște din sânul ei: „Da ce, eu mă bucur? protestă tânărul atât de vehement, că intonă cuvintele cu un accent ovreiesc aproape comic. Cine ți-a spus dumitale că mă bucur?... Mai întâi eu, ca socialist, sunt contra violențelor și deci nu pot să mă bucur. Pe urmă eu știu că bieții țărani vor plăti cu mult sânge curajul lor de a se ridica împotriva boierilor...Un sfert de ceas îi

¹¹Paul Valery, *Criza spiritului și alte eseuri*, Iași, Polirom, 2016, p. 28

¹²Liviu Rebreanu, *Răscoala*, Editura Eminescu, București, 1981, p.67.

¹³Gabriel Liiceanu, *Așteptând o altă omenire*, București, Humanitas, 2018, p.32.

facu teoria nedreptăților sociale, să-i dovedească de ce pe el îl dor mai mult mișcările actuale decât pe alții”¹⁴.

Revoluția, prin capitalul social și simbolic pe care îl posedă, este fundamentul evoluției oricărei societăți, fie că vorbim de revolta unui grup sau despre inovații în diferite domenii de activitate. Este important să subliniem că a schimba implică un soi de violență, care judecă trecutul și privește spre viitor. Personajele rebreniene se conturează și ca indivizi, dar mai ales ca grup care acționează nu neapărat în numele unui ideal, ci sub asediul unei presiuni puternice, generate de condițiile economice și sociale.

Tipurile de capital identificate și în proza lui Rebreanu determină o clasificare care se susține prin recursul la personajele care alcătuiesc un bestiar al indivizilor din lumea țăranilor. Grupul căruia îi aparțin, precum și relațiile care stabilesc între aceștia sunt elementele care le determină existența, tragismul lor provenind din incapacitatea de a fi la fel ca ceilalți, devenind cazuri. Într-adevăr, romanele lui Rebreanu posedă „o sistematizare extremă a datelor realității, o esențializare a concretului, urmărind să scoată pretutindeni la iveală principiul generic, fenomenul primordial.”¹⁵ Ideea expusă de Raicu trimite la o trăsătură fundamentală a romanelor lui Liviu Rebreanu, căci esențială este așadar prezentarea personajului ca exponent al unor elemente fundamentale ale vieții. Puiu Faranga ucide nu în numele iubirii, ci ca urmare a unei dereglări psihice care iese la iveală sub presiune, Ion aproape siluiește nu în numele iubirii, ci al posesiei materiale, Apostol Bologna decide spânzurarea unui soldat, nu în numele iubirii, ci al datoriei. Apartenența la un grup, căruia trebuie să îi respecte regulile, determină anumite comportamente, uneori deviante, care fac din personaje cazuri.

Referințe:

- Balotă, Nicolae, *De la Ion la Ioanide. Prozatori români ai secolului XX*, Editura Eminescu, București, 1974
- Bourdieu, Pierre, *Spațiu social și spațiu simbolic*, București, Meridiane, 1999
- Constantinescu, Pompiliu, *Romanul românesc interbelic*, Editura Minerva, București, 1977.

¹⁴Liviu Rebreanu, *Răscoala*, Editura Eminescu, București, 1981, p.123.

¹⁵Lucian Raicu, *op.cit.*, p. 326

- Cosma, Anton, *Romanul românesc și problematica omului contemporan*, Editura Dacia, Cluj- Napoca, 1977.
- Crohmalniceanu, Ov. S., *Amintiri deghizate*, Editura Nemira, București, 1994.
- Crohmalniceanu, Ov. S., *Literatura română între cele două războaie mondiale*, I, Editura pentru Literatură, București, 1967.
- Gheorghe, Glodeanu, *Poetica romanului interbelic. O tipologie posibilă*, Ediția a II-a, revăzută, Editura Ideea Europeană, București, 2007.
- Liiceanu, Gabriel *Așteptând o altă omenire*, București, Humanitas, 2018
- Petrescu, Liviu, *Romanul condiției umane*, Editura Minerva, București, 1979.
- Protopopescu, Al., *Romanul psihologic românesc*, Editura Eminescu, București, 1978.
- Rebreanu, Liviu, *Ciuleandra*, Editura pentru Literatură, București, 1976. Rebreanu, Liviu, Ion, Editura Minerva, București, 1977.
- Rebreanu, Liviu, *Pădurea Spânzuraților*, Editura Ion Creangă, București, 1976.
- Rebreanu, Liviu, *Răscoala*, Editura Eminescu, București, 1981.
- Valery, Paul *Criza spiritului și alte eseuri*, Iași, Polirom, 2016

~~~~~

Alina BAKO: Assistant Professor, Department of Romance Studies, Faculty of Letters and Arts, "Lucian Blaga" University of Sibiu. Postdoctoral studies at Academia Română (2014-2015). Member of several research centers among which: the Center for Intercultural and Philological Research in Sibiu, the "Speculum" Center for the Research on the Imaginary in Alba Iulia, the European Narratology Network (ENN), Centre de Recherche sur la Littérature des Voyages. Volumes: *Dinamica imaginarului poetic. Grupul oniric românesc*, 2012 (Prize of the Writers' Union, Cluj section, Prize of the Writers' Union, Sibiu section, for Critical debut); *Voies et voix de l'imaginaire roumain: Le groupe des poètes oniriques. Leonid Dimov, Emil Brumaru, Vintilă Ivănceanu, Virgil Mazilescu, Daniel Turcea, Sarrebruck, Germania, Editions universitaires européennes*, 2012; *Reprezentări ale bolii și maladii ale sistemului socio-politic în romanul românesc (1960-1980)*, 2015. Contributions in collective volumes abroad: *L'exil onirique. Dumitru Tsepeneag et Leonid Dimov*, in *Exils et transferts culturels dans l'Europe moderne*, Cahiers de la Nouvelle Europe. Collection du Centre Interuniversitaire d'Etudes Hongroises et Finlandaises, no 21, Paris, L'Harmattan, 2015; *L'espace fermé et les représentations des maladies imaginaires et imaginées dans le roman roumain des années 1960-1980*, Aracnee Editrice, Palermo; *La subversion de l'imaginaire: le cas de la littérature roumaine*, in *Anais do II Congresso Internacional do Centre de Recherches Internationales sur l'Imaginaire: A teoria geral do*

imaginario 50 anos depois: conceitos, noções, metáforas, Imaginalis, Porto Alegre, Brasília, 2015. Participations at national and international conferences. Collaboration at different journals: *Transilvania*, *Steaua*, *Annales Universitatis Apulensis*, *Anuarul Institutului de Cercetări Socio-Umane*, *Caiete Critice*, *Studia Universitatis Petru Maior*, *Caietele Echinox*, *Text și discurs religios*, *Langue et Littérature*. *Repères identitaires en contexte européen*, *Communication interculturelle et littérature*, *International Journal of Humanities and Cultural Studies (IJHCS)*, etc. Editorial secretary at *Caietele Lucian Blaga*. Research scholarships: Université "Michel de Montaigne" of Bordeaux, Sophia Antipolis University of Nisa, Oxford Brookes University of Oxford, Macedonia University of Salonic. Invited Professor at ISMAI Porto University, Université "Stendhal" Grenoble, BLCU (Beijing Language and Culture University).